

04071, Київ, вул. Ярославська, буд. 6, 5-й поверх
тел: +38 (044) 392-73-71, факс: +38 (044) 392-73-70
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 6 Yaroslavskaya Street, Kyiv, 04071 Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71, fax: +38 (044) 392-73-70
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

РІШЕННЯ № 118

Про затвердження роз'яснення щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги безоплатно (Pro bono)

«23» квітня 2016 року

м. Київ

Рада адвокатів України, керуючись статтею 55 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України, **вирішила:**

1. Затвердити роз'яснення щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги безоплатно (Pro bono), що додається.
2. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити ради адвокатів та кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури регіонів, а також оприлюднити його на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України.

Голова Ради адвокатів України

[підпис]

Л.П. Ізовітова

Секретар Ради адвокатів України

[підпис]

П.М. Гречківський

Щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги безоплатно (Pro bono)

Рада адвокатів України, розглянувши звернення адвоката Гніздовської Г.М. (Голови АО «Юріс Феррум») щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги клієнту на добровільних засадах і безоплатно (Pro Bono), врахувавши пропозиції членів Ради адвокатів України, відповідно до статті 55 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положення про Раду адвокатів України, роз'яснює наступне.

Адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) надає правову допомогу відповідно до законодавства України про адвокатуру та адвокатську діяльність на підставі договору про надання правової допомоги (статті 26, 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», стаття 14 Правил адвокатської етики, затверджених Установчим з'їздом адвокатів України 17.11.12 року).

Договором про надання правової допомоги є домовленість, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору (стаття 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Відповідно до частини 3 статті 12 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», до договору про надання правової допомоги застосовуються загальні вимоги договірної права.

Фундаментальним принципом договірної права є принцип свободи договору, закріплений в статті 3 Цивільного кодексу України, який в кореспонденції з нормами частини першої статті 627 і статті 6 Цивільного кодексу України означає, що сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства. Сторони мають право врегулювати у договорі, який передбачений актами цивільного законодавства, свої відносини, які не врегульовані цими актами. Сторони в договорі можуть відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд. Сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін

положень актів цивільного законодавства впливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами.

Згідно загальних вимог договірного права, договір є відплатним, якщо інше не встановлено договором, законом або не впливає із суті договору (частина п'ята статті 626 Цивільного кодексу України).

Ні Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ні Правила адвокатської етики не закріплюють положення про ціну послуг і гонорар як істотні умови договору про надання правової допомоги. Стаття 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яка регламентує вимоги до форми та змісту договору про надання правової допомоги, взагалі не містить приписів щодо оплати договору.

Згідно положень статті 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яка кореспондується зі статтею 28 Правил адвокатської етики:

1. Гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

2. Порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата), підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги.

3. При встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час.

Разом з тим, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», зокрема в статті 21, яка закріплює обов'язки адвоката, та Правила адвокатської етики не покладають на адвоката обов'язку фіксувати в договорі умову про сплату гонорару або визначати його позитивне значення, а також вчиняти дії по стягненню гонорару з клієнта. Зазначені нормативно-правові акти не забороняють адвокату надавати правову допомогу безоплатно.

Відповідно до приписів частини четвертої статті 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», особливості укладення та змісту контрактів (договорів) з адвокатами, які надають безоплатну правову допомогу, встановлюються законом, що регулює порядок надання безоплатної правової допомоги.

Наразі порядок надання безоплатної правової допомоги в Україні регламентується Законом України «Про безоплатну правову допомогу», який регулює лише сферу відносин з надання безоплатної правової допомоги за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел через систему центрів з надання безоплатної правової допомоги. Надання адвокатами індивідуально безоплатної правової допомоги на умовах *Pro bono*, тобто на добровільних засадах і без оплати в якості громадської діяльності спеціальним законодавством в Україні не врегульовано.

Таким чином, керуючись положенням статті 19 Конституції України про те, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, враховуючи загальні вимоги договірного права, виходячи з принципу свободи договору, Рада адвокатів України роз'яснює, що адвокат

має право надавати правову допомогу на добровільних засадах і безоплатно (Pro bono), відповідно до законодавства України про адвокатуру та адвокатську діяльність на підставі договору про надання правової допомоги, в якому обов'язково має зазначатися про умови надання правової допомоги Pro bono без сплати гонорару або з розміром гонорару в 0,00 гривень.

Оплата фактичних видатків, пов'язаних з виконанням доручення, відповідно до приписів статті 29 Правил адвокатської етики, не є гонораром адвоката і не впливає на оплатність договору про надання правової допомоги.
